

handel, uitgezonderd in specerijen, koper, tin en opium, tenzij gekocht van de Compagnie, voort te zetten. Ze kan niet dan met belemmering van Compagnies eigen handel, afgeschapt worden en bovendien ontvangt de koning zijn inkomsten uit de tollén. Men wilde de handel slechts uitbreiden en door de verkoop van peper die was ingekocht, en een ruimere afzet van handelswaren, de inkomsten daaruit, zowel als de tollén doen stijgen. Er is op gewezen dat op grond van de argumenten van de gouverneur-generaal Gustaaf Willem van Imhoff de particuliere handel te Batavia naar en van de Westerkwartieren bij besluit van 2 april 1742 door Heren XVII was vrijgegeven, maar op 20 december 1753 weer door de Hoge Regering is verboden. Daardoor kan de handel van de Compagnie geen nadeel ondervinden. [fol. 90] Het is ook geen reden om niet jaarlijks vanuit Batavia twee volgeladen schepen naar Malabar te zenden. Verre van nadeel te ondervinden van de particuliere handel die te Cochin wordt gedreven, ofwel volgens genoemd besluit gedreven moet worden, heeft de Compagnie voordeel van de verkoop van de goederen die meestal door inlandse handelaren naar vele plaatsen vervoerd worden. Dit alles is duidelijk te vinden in de nadere toelichting die Jan Schreuder in de vergadering van 19 september 1766 heeft ingediend. Deze wordt meegezonden. Daarin legt hij uit wat hij bedoelde met het voorstel van Cochin een vrije en algemene handelsplaats te maken. Hij toonde de voordelen daarvan aan en waarom hij meende dat dit voor de Compagnie niet nadelig zou zijn. [fol. 91] Daar met deze grotere vrijheid het doel van de Hoge Regering nog niet is bereikt, is ook nagegaan hoe de kooplieden naar Cochin zijn te lokken. Tegen de bezwaren die Heren XVII opwierpen tegen deze voordelige plannen om alle goederen te Cochin in te kopen, waarop bij verscheeping naar Batavia en Ceylon 20 à 25 % en bij verkoop ter plaatse ruim 12 à 15 % winst valt te maken, wordt aangevoerd dat vooral het gebrek aan vermogende kooplieden het motief voor het toestaan van handel aan particulieren is geweest. Daar is nog niet veel van gekomen, maar het is niet de bedoeling, zoals het bestuur wel lijkt te menen, om de kleine handel in handen van de Compagnie te krijgen. Men wil slechts de handelaren de mogelijkheid geven hun waren af te zetten zonder van enkele personen afhankelijk te zijn. Men wil juist alle belemmeringen om deze handelaren naar Cochin te lokken, wegnemen. [fol. 92] Alle kooplieden die daarvoor in aanmerking komen, wil men vrijelijk handel laten drijven. Uitgezonderd katoen en enige soorten textiel, moet het bestuur alle artikelen aan inlandse kooplieden overlaten, indien na overleg met het bestuur op Ceylon en in Bengalen duidelijk is dat er geen reël of verondersteld voordeel op te behalen is. De verzameling van alles wat er gedurende 30 jaar over de berekening van de waarde van ropia's en andere munten werd geschreven, is reeds met de najaarsschepen van 1764 aan Heren XVII toegezonden en nu volgt het rapport van Jan Schreuder van 26 september 1766 over de Suratse ropia's [fol. 93] en enige andere munten, dat hij conform de geheime resolutie van 9 april 1764 had beloofd. Schreuder vertrouwt er op dat de voorraden aanmerkelijk zijn verminderd. Bij het sluiten van de boeken over 1764/65 bedroegen ze f 1.075.628,-, wat zelfs minder is dan de berekening voorschrijft. De Hoge Regering zal er op letten dat de heilzame maatregelen doorgevoerd worden.

SURAT

Voor de redenen om in 1762 de logie te Surat te bezetten en het misbruik van de gelden van de Compagnie verwijst men naar de aparte brief van de directeur van eind december 1764 en naar de generale missiven van mei, oktober en december 1765. Daarin staat hoe de Compagnie schadeloos is gesteld. [fol. 94] Surat is niet zo nodig voor afzet van tin, doordat wat uit Palembang en Malakka komt ruimschoots in China kan worden verkocht. De bestelling is dan ook niet uitgevoerd en de voorraad is tot een kleine hoeveelheid verminderd. Overeenkomstig de opdracht van Heren XVII is directeur Christiaan Lodewijk Senff gevraagd om zijn mening over de tinhandel. Van lange peper is niet meer aangenomen dan wat voor Nederland werd besteld, omdat de winst op de buitenkantoren gering is. Het wordt niet meer uit Surat besteld of er heen gezonden, maar het is in de generale missive van 20 oktober 1765 wel duidelijk aangetoond dat anderen het nu naar Europa kunnen vervoeren. [fol. 95]